

ΣΤΕ 744/2019 [ΕΝ ΜΕΡΕΙ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΥΑ ΤΟΥ ΥΠΕΝ ΓΙΑ ΤΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΘΕΝΤΩΝ ΑΓΡΩΝ]

Περίληψη

- Με την αίτηση ακυρώσεως προβάλλεται ότι με την προσβαλλόμενη απόφαση ο Αναπληρωτής Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας - υπό το πρόσχημα της ρύθμισης "λεπτομερειών εφαρμογής" του άρθρου 67 του ν. 998/1979 - στην πραγματικότητα θεσπίζει συμπληρωματικά μία νέα σειρά από κανόνες δικαίου στο άρθρο 67 ν. 998/1979, περιορίζει ή διευρύνει ανεπίτρεπτα (χωρίς ειδική νομοθετική εξουσιοδότηση) το πεδίο εφαρμογής του, τροποποιεί τις προϋποθέσεις που το άρθρο 67 ν. 998/1979 τάσσει, άλλως ότι η προσβαλλόμενη ερείδεται σε διατάξεις του άρθρου 67 του ν. 998/1979 που είναι αντισυνταγματικές. Ειδικότερα, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε χωρίς ειδική και ορισμένη νομοθετική εξουσιοδότηση κατά το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος. Η παράγραφος 14 του άρθρου 78 του ν. 998/1979, την οποία μνημονεύει στο προοίμιό της, έστω και εσφαλμένα, αναφέρει απλώς ότι: "14. Με αποφάσεις του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού, ρυθμίζονται οι λοιπές αναγκαίες λεπτομέρειες για την εφαρμογή του παρόντος νόμου". Πρόκειται, κατά το αιτούν, για απολύτως γενική και αόριστη νομοθετική εξουσιοδότηση, η οποία δεν προσδιορίζει ούτε τα ρυθμιστέα ζητήματα, ούτε το πλαίσιο ρύθμισής τους. Περαιτέρω, η προσβαλλόμενη επικαλείται στο προοίμιό της διατάξεις νόμων, οι οποίες δεν περιέχουν νομοθετική εξουσιοδότηση. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι η προσβαλλόμενη απόφαση ευρίσκει νόμιμο έρεισμα στην ως άνω διάταξη της παραγράφου 14 του άρθρου 78 του ν. 998/1979, όπως αυτή τέθηκε με το άρθρο 42 του ν. 4280/2014, διότι η διάταξη αυτή επιτρέπει, κατ' αρχήν, την έκδοση υπουργικών αποφάσεων για τη ρύθμιση διαδικαστικών και λεπτομερειακών ζητημάτων αναγκαίων για την εφαρμογή των προβλέψεων του νόμου 998/1979, άρα και της διάταξης του άρθρου 67 αυτού, εντός, βέβαια, του πλαισίου που ο νόμος και, εν προκειμένω, το άρθρο 67 αυτού θέτει.

Επιτρεπτός, ενόψει της διατύπωσης του νόμου, η προσβαλλόμενη περιλαμβάνει στην έννοια των εκτάσεων επί των οποίων το Δημόσιο θεμελιώνει δικαιώματα κυριότητας και εκείνες οι οποίες είναι καταγεγραμμένες ως δημόσια κτήματα, σύμφωνα με την παρ. 13 του άρθρου 21 του ν. 3208/2003, εφόσον η καταγραφή έκτασης στα βιβλία των δημοσίων κτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών είναι ένας, και μάλιστα ο συνήθης κατά τη νομοθεσία, τρόπος απόδειξης της κυριότητας του Δημοσίου. Οίκοθεν νοείται ότι η επίδικη διάταξη δεν έχει την έννοια ότι με τον τρόπο αυτόν καθιερώνεται αμάχητο τεκμήριο κυριότητας υπέρ του Δημοσίου επί των

συγκεκριμένων εκτάσεων. Ο ιδιώτης μπορεί να προσφύγει στο αρμόδιο πολιτικό δικαστήριο για να αποδείξει το δικαίωμα της κυριότητάς του.

Προβάλλεται ότι κείται εκτός εξουσιοδότησης το άρθρο 1 παρ. 3 εδάφ. γ' της προσβαλλομένης, το οποίο απαιτεί συνεχή και αδιάλειπτη σειρά τίτλων κυριότητας του ενδιαφερομένου ιδιώτη, αναγόμενων πριν την 23η Φεβρουαρίου 1946 μέχρι σήμερα. Τούτο δε, διότι, κατά το αιτούν, καμία διάταξη του άρθρου 67 του ν. 998/1979 δεν τάσσει ως προϋπόθεση, μετά τον τίτλο της ιδιοκτησίας του ιδιώτη που καταρτίσθηκε προ της 23.2.1946, να ακολουθεί αλληλουχία τίτλων ιδιοκτησίας υπέρ του σημερινού ιδιοκτήτη. Δεν αποκλείει, επομένως, το άρθρο 67 του ν. 998/1979, μετά την κατάρτιση του τίτλου, από τον οποίο προκύπτει η αναγνώριση κυριότητας υπέρ ιδιώτη, να ακολουθήσει άτυπη δωρεά ή πώληση του ακινήτου από τον αναγνωριζόμενο στον τίτλο αρχικό ιδιοκτήτη υπέρ του σημερινού ιδιοκτήτη ή ακόμα και πρωτότυπος τρόπος απόκτησης κυριότητας (χρησικτησία). Ο λόγος αυτός προβάλλεται βασίμως, εφόσον η προσβαλλόμενη θέτει ρύθμιση, η οποία ευρίσκεται εκτός γράμματος αλλά και έννοιας του νόμου, δεδομένου ότι το άρθρο 67 παρ. 1 του ν. 998/1979 περιορίζεται, και αρκείται, στην προϋπόθεση της ύπαρξης ιδιωτικού τίτλου προ της 23.2.1946 και δεν απαιτεί την αδιάλειπτη σειρά τίτλων κυριότητας του ενδιαφερομένου ιδιώτη, μεταγεγραμμένων από τον χρόνο εκείνο μέχρι σήμερα. Ως εκ τούτου, η διάταξη αυτή και οι λοιπές συναφείς προς αυτήν διατάξεις της προσβαλλομένης (άρθρο 2 παρ. 2 περ. iii), δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι προβαίνουν στη θέσπιση λεπτομερειακών ρυθμίσεων, αναγκαίων για την εφαρμογή του νόμου, τις οποίες και μόνον επιτρέπει, κατά τα ήδη εκτεθέντα, η εξουσιοδοτική διάταξη της παραγράφου 14 του άρθρου 78 του ν. 998/1979, αλλά, αντιθέτως, θεσπίζουν νέο κανόνα δικαίου, που τροποποιεί μία εκ των προϋποθέσεων εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 67 του ν. 998/1979. Συνεπώς, έχουν τεθεί εκτός εξουσιοδοτήσεως και είναι ακυρωτές. Ακυρωτές είναι για τον ίδιο λόγο και οι ρυθμίσεις της παρ. 4 του άρθρου 1 της προσβαλλομένης, καθ' ό μέρος προβλέπουν την υπαγωγή των ιδιωτικών δασωθέντων αγρών, που έχουν κηρυχθεί αναδασωτέοι, στην προϋπόθεση της ύπαρξης αδιάλειπτης αλληλουχίας ιδιωτικών τίτλων.

Προβάλλεται ότι κείται εκτός εξουσιοδότησης το άρθρο 1 παρ. 5 εδαφ. α' και β' της προσβαλλομένης καθ' ό μέρος εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 67 του ν. 998/1979 τις εκτάσεις που εμφανίζουν στις Α/Φ του 1945 χορτολιβαδική μορφή (περιπτώσεις παραγράφων 5α, 5β άρθρου 3 νόμου 998/1979 ως ισχύει). Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, εφόσον η προσβαλλόμενη απόφαση θεμιτώς και εντός των ορίων της εξουσιοδότησης εξαιρεί τις χορτολιβαδικές εκτάσεις από το πεδίο εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 67, η οποία, κατά τα ήδη εκτεθέντα, ρυθμίζει το ιδιοκτησιακό και τη διαχείριση των εκτάσεων, οι οποίες αποδεδειγμένα στο παρελθόν είχαν αγροτική και μόνον μορφή και δασώθηκαν λόγω εγκατάλειψης. Για τον ίδιο λόγο είναι απορριπτέος και ο ισχυρισμός ότι κείται εκτός εξουσιοδότησης το άρθρο 1 παρ. 5 εδαφ. γ' της προσβαλλομένης,

καθ' ό μέρος εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 67 του ν. 998/1979 τις εκτάσεις που εμφανίζουν μεν στις Α/Φ του 1945 αγροτική μορφή αλλά σήμερα είναι χορτολιβαδικές.

Προβάλλεται ότι κείται εκτός εξουσιοδότησης η διάταξη του άρθρου 5 παρ. 2 της προσβαλλομένης, η οποία επεκτείνει ανεπίτρεπτα την εφαρμογή του εδαφ. γ' της παρ. 4 του άρθρου 67, απαιτώντας την πρωτοβουλία του ενδιαφερόμενου για την υποβολή αιτήματος χαρακτηρισμού στο Δασάρχη, ακόμα και για την εφαρμογή της παρ. 1 του άρθρου 67 και όχι μόνον σε σχέση με την εφαρμογή των παρ. 2 και 3, στις οποίες και παραπέμπει η παρ. 4 του άρθρου 67, το εδαφ. γ' της οποίας απαιτεί την υποβολή αιτήματος του ενδιαφερομένου. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, εφόσον η προσβαλλόμενη προβαίνει σε διαδικαστική ρύθμιση αναγκαία για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 67 του ν. 998/1979 επί των εκκρεμών υποθέσεων όλων των κατηγοριών και, συνεπώς, η εν λόγω διάταξη τίθεται νομίμως.

Η απαρίθμηση, στην οποία προβαίνει ο κανονιστικός νομοθέτης των τίτλων ιδιοκτησίας, τους οποίους δικαιούνται να επικαλούνται και να προσκομίζουν οι ενδιαφερόμενοι ιδιώτες ενώπιον της Διοικήσεως για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 67, δεν μπορεί να είναι περιοριστική. Τούτο διότι δεν επιτρέπεται στον κανονιστικό νομοθέτη να θεωρήσει ως λεπτομέρεια και να εξαιρέσει από τους τίτλους ιδιοκτησίας εκείνους τους οποίους ο ίδιος ο κοινός νομοθέτης έχει χαρακτηρίσει ως τέτοιους. Τέτοια δε περίπτωση είναι και εκείνη των προεδρικών διαταγμάτων κατά το άρθρο 8 του ν. 4684/1930, τα οποία ο νομοθέτης χαρακτήρισε ως τίτλους ιδιοκτησίας και ως παρέχοντα πλήρη απόδειξη των εμπραγμάτων δικαιωμάτων των Ιερών Μονών έναντι παντός τρίτου με το άρθρο 51 παρ. 7 του ν. 4301/2014. Συνεπώς, και τα διατάγματα αυτά ανήκουν, κατά την ορθή έννοια της προσβαλλομένης, η οποία, άλλωστε, δεν περιέχει αντίθετο ορισμό, στους τίτλους ιδιοκτησίας που ενεργοποιούν την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 67 του ν. 998/1979. Ως εκ τούτου, και εφόσον, όπως εκτέθηκε, τα κατά το άρθρο 8 του ν. 4684/1930 διατάγματα αποτελούν και αυτά, κατά την έννοια του εξουσιοδοτικού νόμου και της προσβαλλομένης αποφάσεως, τίτλους ιδιοκτησίας από εκείνους που επιτρέπουν την εφαρμογή του άρθρου 67 του ν. 998/1979, ο λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί, ως ερειδόμενος σε εσφαλμένη προϋπόθεση.

Οι διατάξεις του νόμου και της προσβαλλομένης δεν αποκλείουν την απόδειξη δικαιωμάτων κυριότητας κτηθέντων λόγω χρησικτησίας, τακτικής ή έκτακτης, εφόσον στην μεν περίπτωση της τακτικής χρησικτησίας είναι δυνατή, κατά την έννοια του άρθρου 67 του ν. 998/1979, η επίκληση και προσκομιδή μεταγεγραμμένου νόμιμου τίτλου, ήτοι παραστατικού παραγωγικού κατά νόμο κυριότητας, που αποτελεί την έννομη δικαιολογία της νομής του πράγματος με διάνοια κυρίου, όπως είναι και το μεταβιβαστικό της κυριότητας για νόμιμη αιτία συμβολαιογραφικό έγγραφο, που έχει νομίμως μεταγραφεί και παρουσιάζει εξωτερικώς τους όρους του έγκυρου

τίτλου, στη δε περίπτωση της έκτακτης χρησικτησίας η προσκομιδή μεταγεγραμμένης τελεσίδικης δικαστικής απόφασης, με την οποία αναγνωρίζεται κυριότητα σε ακίνητο που έχει κτηθεί με έκτατη χρησικτησία.

Πρόεδρος: *Αθ. Ράντος*

Εισηγητής: *Χρ. Παπανικολάου*

Το πλήρες κείμενο της απόφασης θα αναρτηθεί αμέσως μετά την καθαρογραφή του από το Δικαστήριο.